

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан агробіологічного факультету
Тонха О.Л.
2022 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри економіки
Протокол № 15 від 17 травня 2022 р.
Завідувач кафедри економіки
Байдала В.В.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Садівництво та виноградарство»
Мазур Б.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка, підприємництво та менеджмент в плодовоовочівництві» («Економіка»)

спеціальність 203 «Садівництво та виноградарство»
освітня програма «Садівництво та виноградарство»
Факультет (ННІ) агробіологічний
Розробник: к.с.н., доцент Гуцул Т.А.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2022 р.

Опис навчальної дисципліни

«Економіка, підприємництво та менеджмент в плодоовочівництві» («Економіка»)

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>203 «Садівництво та виноградарство»</i>	
Освітня програма	<i>«Садівництво та виноградарство»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120 (60)	
Кількість кредитів ECTS	4 (2)	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	5
Семестр	8	9(10)
Лекційні заняття	15	6
Практичні, семінарські заняття	15	6
Лабораторні заняття	.	
Самостійна робота	32	48
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: в процесі вивчення дисципліни «Економіка, підприємництво та менеджмент в плодоовочівництві» розділ «Економіка» набуваються знання з теорії аграрних підприємств і способів забезпечення ефективного функціонування економіки підприємства. Обґрунтовуються методи раціонального і ефективного витрачання ресурсів, застосування високопродуктивної техніки і ресурсозберігаючих технологій. На основі пізнання дії об'єктивних економічних законів студенти вивчають сучасний економічний механізм, який забезпечує ефективну діяльність підприємства в умовах ринку і конкуренції, що сприяє вирішенню поточних і стратегічних завдань. Дисципліна формує економічне мислення у спеціалістів і готує їх до роботи в умовах економічної самостійності підприємств і ринкових відносин. Рівень знань з економіки підприємств значною мірою забезпечує здобуття студентами відповідних навиків з економічної роботи і їх підготовленість до практичної діяльності, що в цілому визначає їх професійну компетентність.

Завдання: надбання студентами знань і вміння з таких проблем, як економічні основи функціонування підприємства; прогнозування і планування діяльності підприємства; персонал підприємства, продуктивність праці та її оплата; матеріально-технічна база і виробнича потужність підприємства; основний і оборотний капітал підприємства; інтелектуальний капітал та нематеріальні активи підприємства;

інвестиційні ресурси та інноваційна діяльність; якість і конкурентоспроможність продукції; витрати виробництва, собівартість і ціни на продукцію; економічні результати та ефективність діяльності підприємства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: економічні основи функціонування підприємства, основні напрями та види його діяльності, види підприємств, що функціонують в Україні; систему аналізу та планування обсягів, результатів діяльності та ресурсів підприємства; зовнішнє середовище та його вплив на діяльність підприємства; ресурсний потенціал підприємства та його складові елементи; основні результативні показники діяльності підприємства, порядок їх формування та використання; капітал підприємства, його структуру, взаємозв'язок з іншими ефективність, конкурентоспроможність підприємства та його продукції, володіння практичними навичками оцінки цих параметрів; про сучасні теорії та моделі розвитку підприємства, механізм трансформації (реструктуризації) підприємств у процесі розвитку.

вміти: володіти методами та інструментарієм: стратегічного, тактичного та оперативного планування; планування обсягів діяльності, необхідних ресурсів, зовнішніх і внутрішніх обмежень та ризиками напрямів розвитку та реструктуризації; обґрунтування обсягів виробництва та реалізації продукції, його виробничої потужності, потреби підприємства у матеріальних ресурсах, мати уявлення про критерії оптимізації обсягів матеріально-сировинних ресурсів, що необхідні підприємству; товарну та цінову політику підприємства; аналізу та планування ресурсів, які необхідні підприємству, розробки політики формування та використання трудових, майнових та фінансових ресурсів; аналізу та планування доходів, поточних витрат і фінансових результатів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства; обґрунтування ефективності інвестиційних та інноваційних проєктів; оцінки фінансово-майнового стану підприємства, його конкурентоспроможності та загрози банкрутства.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 10. Здатність працювати у команді;

ЗК 11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 2. Здатність використовувати навички для вирощування посадкового матеріалу плодкових, ягідних культур і винограду, розмноження овоче-бахтанних рослин у відкритому і закритому ґрунті та грибів;

СК 5. Здатність оцінювати, інтерпретувати і синтезувати теоретичну інформацію та практичні, виробничі і дослідні дані у галузі садівництва та виноградарства;

СК 6. Здатність застосовувати методи статистичної обробки дослідних даних, пов'язаних з технологічними та селекційними процесами у плідництві, овочівництві і виноградарстві;

СК 7. Здатність науково обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин з урахуванням їхніх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище;

СК 8. Здатність використовувати факти і досвід новітніх сучасних досягнень у садівництві і виноградарстві.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:
повного та скороченого терміну денної (заочної) форми навчання

МОДУЛЬ 1. Основи функціонування та ресурсний потенціал аграрних підприємства

Тема 1. Теоретичні основи економіки

Теорії підприємств та їх еволюція. Економіка підприємства та економіка сільського господарства як наука. Предмет і завдання науки. Основні методи економічних досліджень у галузі сільського господарства. Сільське господарство як галузь народного господарства. Основні завдання галузі сільського господарства. Особливості сільськогосподарського виробництва (природні та соціально-економічні).

Тема 2. Підприємство як суб'єкт господарювання

Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія підприємства. Головні напрями діяльності підприємства. Юридичні акти, що є законодавчою базою функціонування підприємства. Класифікація підприємства та її практичне значення. Види об'єднань підприємств. Вплив на діяльність підприємств мікро- і макросередовища. Поняття й загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств. Наукові основи планування. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства.

Тема 3. Земельні ресурси та їх використання

Земля – головний засіб виробництва у сільському господарстві. Специфічні особливості землі як засобу виробництва в сільському господарстві. Земельний фонд України та його використання. Класифікації земель за господарським призначенням, складом і структурою земельного фонду. Державний земельний кадастр. Методика грошової оцінки землі. Ринок земель сільськогосподарського призначення. Методика визначення економічної ефективності використання землі в сільськогосподарському підприємстві. Основні напрями підвищення економічної ефективності використання землі в сільському господарстві.

Тема 4. Персонал підприємства, продуктивність праці та її оплата

Поняття, склад і види чисельності трудових ресурсів. Персонал підприємства. Показники використання персоналу підприємства. Особливості сільськогосподарської праці. Сезонність використання трудових ресурсів. Ринок робочої сили і проблеми безробіття. Показники продуктивності праці і методика їх визначення. Значення підвищення продуктивності праці у розв'язанні економічних і соціальних проблем. Оплата праці, її форми та системи.

Тема 5. Капітал підприємства

Економічна суть засобів виробництва в сільському господарстві. Сутність та види капіталу підприємства. Основний капітал підприємства: його склад, структура та ефективність використання. Оборотний капітал і фонди обігу. Інтелектуальний капітал та нематеріальні ресурси підприємства. Методика обчислення забезпеченості, рівня та ефективності використання різних видів капіталу підприємства. Шляхи поліпшення використання капіталу в аграрному підприємстві.

Тема 6. Матеріально-технічна база аграрних підприємств

Суть і особливості матеріально-технічної бази сільського господарства. Енергетичні ресурси сільського господарства. Механізація і автоматизація сільськогосподарського виробництва. Ефективність використання машинно-тракторного парку та транспортних засобів в аграрному підприємстві.

Тема 7. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства

Економічна сутність інвестицій, їх види і класифікація. Джерелами інвестицій у підприємстві: власні фінансові ресурси; залучені фінансові ресурси; позичкові фінансові кошти; бюджетні асигнування. Капітальні вкладення: економічна сутність і класифікація. Методика і показники ефективності використання інвестицій.

Поняття, характеристика та види інноваційних процесів (новинок, нововведень). Взаємозв'язок між окремими видами інноваційних процесів. Вплив нововведень на господарську діяльність. Сутність науково-технічного прогресу (НТП). Еволюційні й революційні форми НТП. Основні напрями науково-технічного прогресу в сільському господарстві.

МОДУЛЬ 2. Витрати та результати діяльності підприємства

Тема 8. Витрати виробництва і собівартість продукції

Поняття витрат виробництва і собівартості продукції. Групування витрат, що формують собівартість продукції. Види собівартості. Структура собівартості. Основи методики обчислення собівартості продукції сільського господарства. Рівень і структура собівартості основних видів продукції рослинництва і тваринництва. Шляхи і фактори зниження собівартості сільськогосподарської продукції.

Тема 9. Ціни і ціноутворення на продукцію

Економічний зміст, склад і функції цін. Податки, що можуть входити до складу ціни. Товару. Мета, методи і принципи ціноутворення. Види цін. Цінова конкурентоспроможність товарів. Поняття мінімальної ціни. Роль закупівельної ціни у стимулюванні сільськогосподарського виробництва і підвищенні його ефективності. Державне регулювання цін. Основні напрями цінової і фінансово-кредитної політики.

Тема 10. Економічні результати та ефективність діяльності підприємства

Економічні результати діяльності підприємства. Види, формування і використання прибутку підприємства. Сутність і методи визначення рентабельності виробництва. Суть економічної ефективності виробництва. Показники економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Точка безбитковості та критичний обсяг виробництва і реалізації продукції та методика їх обчислення. Шляхи підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва.

Тема 11. Розміщення, спеціалізація та концентрація виробництва в аграрних підприємствах

Наукові основи розміщення сільського господарства. Основні принципи розміщення сільського господарства. Розміщення сільського господарства України. Суть і об'єктивні умови розвитку спеціалізації аграрних підприємств. Види спеціалізації. Концентрація та інтеграційні процеси в сільському господарстві

Тема 12. Якість і конкурентоспроможність продукції

Поняття якості продукції та методи її оцінки. Абсолютний, відносний, перспективний і оптимальний рівень якості продукції. Одичні, комплексні та узагальнюючі показники якості продукції. Методи оцінки якості продукції. Механізми управління якістю продукції. Стандартизація та сертифікація продукції. Сутність та показники конкурентоспроможності продукції

Тема 13. Економіка галузей рослинництва і тваринництва

Зернове господарство – основа сільськогосподарського виробництва. Розвиток і розміщення виробництва зерна. Економічна ефективність виробництва зерна. Економіка виробництва льону-довгунця. Економіка виробництва цукрових буряків. Економіка виробництва олійних культур. Розвиток і розміщення виробництва картоплі. Економічна ефективність виробництва картоплі. Розвиток і розміщення виробництва овочів. Економічна ефективність вирощування овочів. Розвиток, розміщення та економічна ефективність плодівництва, садівництва та виноградарства в Україні.

Кормова база і її значення в розвитку тваринництва. Джерела кормових ресурсів і їх економічна характеристика. Економічна оцінка кормових культур, кормів і раціонів.

Економіка скотарства, свинарства, вівчарства та птахівництва.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	тижні	Σ	у тому числі					Σ	у тому числі				
			л	п	л	інд	с.р.		л	п	л	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Основи функціонування та ресурсний потенціал аграрних підприємств													
Тема 1. Теоретичні основи економіки		2	-	-			2	3	-	-			3
Тема 2. Підприємство як суб'єкт господарювання		4	1	1			2	3	-	-			3
Тема 3. Земельні ресурси та їх використання		4	1	1			2	5	1	1			3
Тема 4. Трудові ресурси, продуктивність праці та її оплата		4	2	1			1	5	1	1			3
Тема 5. Капітал підприємства		5	2	1			2	5	1	1			3
Тема 6. Матеріально-технічна база аграрних підприємств		3	-	1			2	3	-	-			3
Тема 7. Інвестиційно - інноваційна діяльність підприємств		3	-	1			2	3	-	-			3
Разом за змістовим модулем 1		25	5	6			13	27	3	3			21
Змістовий модуль 2. Витрати та результати діяльності підприємства													
Тема 8. Витрати виробництва і собівартість продукції		5	2	1			2	5	1	1			3
Тема 9. Ціни та ціноутворення на продукцію		5	2	1			2	5	1	1			3
Тема 10. Якість і конкурентоспроможність продукції		2	-	1			1	2	-	-			2
Тема 11. Економічні результати та ефективність діяльності підприємства		6	2	2			2	4	1	1			2
Тема 12. Розміщення, спеціалізація та концентрація виробництва в аграрних підприємствах		4	1	1			2	2	-	-			2

Тема 13. Економіка галузей рослинництва		7	1	1		5	11	-	-		11
Тема 14. Економіка тваринництва		1	-	-		1	3	-	-		3
Разом за змістовим модулем 2		35	9	8		17	33	3	3		27
Усього годин		60	15	15		30	60	6	6		48

4. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретичні основи економіки	1
2.	Підприємство як суб'єкт господарювання	1
3.	Земельні ресурси та їх використання	1
4.	Трудові ресурси, продуктивність праці та її оплата	1
5.	Капітал підприємства	2
6.	МТБ аграрних підприємств	1
7.	Інвестиційно-інноваційна діяльність	1
8.	Витрати виробництва і собівартість продукції	1
9.	Ціноутворення на продукцію	1
10.	Економічні результати та ефективність діяльності підприємств	2
11.	Розміщення, спеціалізація та концентрація виробництва в аграрних підприємствах	1
12.	Економіка галузей рослинництва	2
Разом		15

6. Контрольні питання та тести для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Підприємство як суб'єкт господарювання: поняття, ознаки та цілі діяльності.
2. Основні напрямки діяльності підприємств.
3. Особливості землі як засобу виробництва.
4. Особливості сільськогосподарської праці.
5. Продуктивність праці: поняття і сутність.
6. Система показників продуктивності праці, методика їх визначення.
7. Економічний зміст поділу виробничих засобів на основний і оборотний капітал.
8. Склад основного капіталу підприємства.
9. Показники ефективності використання основного капіталу.
10. Поняття і сутність інвестицій та інвестиційної діяльності.
11. Суть собівартості продукції (робіт, послуг) і її види.
12. Значення та зміст поділу виробничих витрат на постійні і змінні.
13. Склад постійних витрат у рослинництві і тваринництві.
14. Склад змінних витрат у рослинництві і тваринництві.
15. Методи визначення собівартості одиниці сільськогосподарської продукції.
16. Ціна як економічно-фінансовий важіль управління виробництвом.
17. Можливі методи ціноутворення в ринковій економіці.
18. Результати виробничої діяльності - поняття і види.
19. Мета і способи визначення валової продукції господарства у вартісній формі.
20. Товарна продукція і методика визначення показників товарності.
21. Кінцева продукція, способи її визначення.

22. Види прибутку, послідовність їх визначення.
23. Ефективність як економічна категорія, її види.
24. Система показників економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції.
25. Поняття безбитковості виробництва (критичного обсягу реалізації продукції), способи визначення точки безбитковості.

1. Підберіть відповідності. Системи оплати праці.	
А. Відрядно-преміальна система	1. Оплата праці нараховується тільки за кількість виготовленої продукції за відрядними розцінками;
В. Безтарифна система	2. Заробіток залежить від результатів роботи робітників-відрядників, яких обслуговують допоміжні працівники;
С. Непряма відрядна система	3. Крім основного заробітку за прямими відрядними розцінками, працівник додатково отримує премію за досягнення певних показників;
Д. Пряма відрядна система	4. Заробітна плата всіх працівників підприємства представляє собою частку працівника у фонді оплати праці підприємства.

2. Показники економічної ефективності виробництва зерна:	
1	затрати праці на 1га посіву;
2	собівартість 1ц зерна;
3	валовий збір зерна;
4	урожайність;
5	трудомісткість 1 ц зерна;
6	ціна реалізації 1ц зерна.

3. Амортизація основних засобів – це:	
1	процес перенесення вартості основних засобів на вартість виготовленої продукції;
2	поступова втрата основними засобами своїх первісних техніко – експлуатаційних якостей;
3	процес знецінення основних засобів до настання повного фізичного спрацювання під впливом НТП;
4	витрати з утримування основних засобів.

4. Вставте пропущене слово. _____ – це процес обґрунтування, затвердження, перегляду, визначення рівня, співвідношення та структури цін і тарифів.

5. З метою контролю за витрачанням коштів на підставі нормативних показників визначають:	
1	очікувану собівартість;
2	планову собівартість;
3	фактичну собівартість;
4	провізорну собівартість.

6. Підберіть відповідність.	
А. Первісна вартість основних виробничих засобів	1. Вартість відтворення основних засобів за сучасних умов виробництва;

В. Відновлена вартість основних виробничих засобів	2. Вартість придбаних основних засобів з урахуванням витрат на транспортування та монтаж;
С. Залишкова вартість основних виробничих засобів	3. Вартість основних засобів, яка визначається як різниця між первісною вартістю та сумою зносу;
Д. Ліквідаційна вартість основних виробничих засобів	4. Вартість основних засобів на час їх вибуття, спричиненого спрацюванням;

7. Доповніть речення. Сукупність матеріальних і природних ресурсів, що використовується для виробництва сільськогосподарської продукції – це _____.

8. Витрати, загальна сума яких не залежить від кількості виготовленої продукції, називаються:

1	постійними;
2	змінними;
3	середніми;
4	прямими.

9. Ціна – це:

1	грошовий вираз вартості товару;
2	грошовий вираз собівартості продукції та вартості основних і оборотних засобів;
3	грошовий вираз собівартості продукції;
4	грошовий вираз собівартості продукції та вартості основних виробничих засобів.

10. Фактори, які безпосередньо впливають на рентабельність виробництва цукрових буряків:

1	реалізовано цукрових буряків;
2	рівень товарності;
3	собівартість 1ц коренів;
4	витрати на 1га посіву;
5	ціна реалізації 1 ц коренів.

7. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

8. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого вченою радою НУБіП України 27 грудня 2019 року, протокол № 5, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму тощо, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формі семестрового екзамену. Семестровий екзамен - це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог робочого навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

9. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

10. Методичне забезпечення

Електронний навчальний курс <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1278>

1. Гуцул Т.А. Економіка і підприємництво, менеджмент: методичні рекомендації для самостійного вивчення курсу, виконання практичних завдань та самоперевірки знань з курсу. Київ: Компринт, 2018. 240 с.
2. Гуцул Т.А. Економіка і підприємництво: робочий зошит для виконання практичних завдань та самоперевірки знань з курсу. Київ: Компринт, 2021. 70 с.
3. Гуцул Т.А., Балан О.Д. Економіка і підприємництво: практикум. Київ: Компринт, 2022. 150 с.

11. Рекомендована література

• Основна література

1. Економіка і підприємництво, менеджмент: підручник / В.А. Ткачук та ін. Київ: Компринт, 2020. 480 с.
2. Економіка сільського господарства: навч. посіб. / С.М. Рогач та ін. Київ: Компринт, 2020. 512 с.
3. Agricultural economics: textbook / S. Rogach, N. Sulima, T.Gutsul, L. Plkiv – Київ: Компринт, 2020. 424с.
4. Tkachuk V.A. Rogach S.M., Gutsul T.A., Balan O.D. Economics and entrepreneurship: tutorial. Київ: Компринт, 2021. 312 с.
5. Рогач С.М., Суліма Н.М., Гуцул Т.А. Економіка підприємств (в схемах і таблицях): навч. посіб. Київ: Компринт, 2017. 510 с.

• Додаткова література

1. Економіка підприємства. Підручник. Під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В.. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.

2. Економіка підприємства. Навчальний посібник. За ред. проф. А.І. Яковлева, доц. Ларки Л.С. Харків. НТУ «ХП». 2018. 516 с.
3. Економіка підприємства. Навчальний посібник. Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". Київ, 2018.302 с.
4. Економіка підприємства: навчальний посібник. О. М.Бандурка, Є. В. Ковальов, М. А.Садигов, О. С. Маковоз; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків. ХНУВС. 2017. 192 с.
5. Економіка підприємства. Навч. посібник. Я.С. Витвицький та ін. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2016. 306 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України: статистичний збірник.
URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_bsoph2017_pdf.pdf
2. Інформаційно-аналітичний портал АПК України.
URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/organichne-virobnictvo/organichne-virobnictvo-v-ukrayini>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України.
URL: http://ukrstat.org/uk/metod_polog/metod_doc/2008/270/metod.htm
4. AgroPortal. URL: <https://agroportal.ua/>
5. Statista. URL: <https://www.statista.com/>